

УДК 343.1

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/692-693

Ангеліна ВОЛКОВА

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Олексій БОЙКО

доцент кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Основним джерелом правового регулювання кримінального процесу в Україні є Кримінальний процесуальний кодекс, який був ухвалений у 2012 році [1]. За роки його застосування в процесуальній діяльності в нього внесено понад 120 змін і доповнень, навіть зараз в умовах воєнного стану постійно вносяться певні зміни та доповнення процесуального законодавства з метою спрощення виконання процесуальних дій.

З моменту введення воєнного стану на всій території України в Кримінальний процесуальний кодекс України було внесено суттєві зміни [2]. Здійснення кримінального провадження передбачає досить вагоме збільшення процесуальних можливостей сторони обвинувачення та спрощення виконання ряду процедур під час дії воєнного стану. Отже, спробуємо проаналізувати зміни, які було ухвалено з метою поліпшення виконання процесуальних дій та ухвалення процесуальних рішень уповноваженими на те особами для того, щоб дійти висновку, які ж зміни відбулися в умовах воєнного стану.

14 квітня 2022 року було ухвалено Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану», в якому вказані особливості щодо здійснення провадження в умовах воєнного стану (ст. 615 КПК України).

Стосовно *внесення інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань* (далі – ЄРДР), положення п. 1. ч. 1 ст. 615 КПК України встановлено, що у разі коли відсутня технічна можливість доступу до ЄРДР, слідчий або прокурор може винести постанову про початок досудового розслідування. За першої можливості відомості про початок досудового розслідування повинні бути внесені до ЄРДР.

В інформаційному листі Верховного Суду «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» № 1/0/2-22 від 03.03.2022 року визначено, що в разі неможливості формування витягу із ЄРДР інформація про реєстрацію кримінального правопорушення та початок досудового розслідування може бути підтверджена мотивованою постановою органу досудового розслідування про початок досудового розслідування, яка має містити всі відомості, визначені у ч. 5 ст. 214 КПК України. Така постанова вважається фактом початку досудового розслідування та може бути підставою для розгляду відповідних клопотань [3].

Відповідно до положень п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України розширено повноваження прокурорів шляхом надання окремих повноважень слідчого судді щодо: приводу – ст. 140 КПК України; тимчасовий доступ до речей і документів – ст. 163, ст. 164 КПК України; щодо зміни або застосування запобіжних заходів – ст. 186 КПК України; дозвіл на затримання з метою приводу – ст. 189, 190 КПК України; строки досудового розслідування – ст. 219, 249 КПК України [1].

Варто відмітити, що перелік таких повноважень керівників органів прокуратур стосуються всіх кримінальних правопорушень без винятку. Водночас той перелік, що міститься у ст. 615 КПК України, стосується виключно повноважень прокурора щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком до одного місяця.

У ч. 3 ст. 615 КПК України зазначено, що рішення які прийняті прокурором у випадку та порядку, передбаченого вказаною статтею, за першої можливості, невідкладно

повинен бути повідомлений прокурор вищого рівня, та відповідний суд, не пізніше 10 днів з дня повідомлення. Таким чином, можна дійти висновку, що прокурори відповідно до положень ст. 615 КПК України повинні повідомляти про прийняті ними рішення та подавати копії відповідних документів до місцевих судів, у межах територіальної юрисдикції яких вчинено кримінальне правопорушення.

Обчислення строку надання копій відповідних рішень прокурора повинно здійснюватися відповідно до положень ч. 3, 5–7 ст. 115 КПК України. Скарги щодо рішень, дій чи бездіяльності керівників органів прокуратур, що приймалися або вчинялися на виконання повноважень, зазначених у ч. 1 ст. 615 КПК України, розглядаються слідчим суддею того суду, у межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування, а у разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя, найбільш територіально наближеного до нього суду, що може здійснювати правосуддя або іншого суду, який визначено в порядку, передбаченому законодавством.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України у невідкладних випадках до винесення постанови про початок досудового розслідування дізнавач, слідчий, прокурор має право провести огляд місяця події. Тимчасом як законодавцем у абзаці 2 п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України передбачено вилучення з ч. 1 ст. 106 КПК України обов'язку зі складання слідчими або прокурорами, які проводять відповідні процесуальні дії, протоколу під час їх проведення або після їх закінчення, та надання можливості технічної фіксації процесуальної дії доступним технічним засобом з подальшим складанням протоколу процесуальної дії не пізніше 72 годин з моменту її завершення, коли немає можливості скласти процесуальні документи про процес та результати слідчих дій або інших процесуальних дій.

Відповідно до п. 4 ст. 223 КПК України проведення СРД у нічний час (із двадцять другої години до шостої години) не допускається за винятком невідкладних випадків, а також крім здійснення кримінального провадження в порядку, встановленого ст. 615 КПК України. Отже, слідчі та прокурори можуть проводити СРД в умовах воєнного стану цілодобово.

Також під час обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучити понятих об'єктивно неможливо або, що пов'язане з потенційною небезпечкою для їх життя та здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без їх залучення. У такому випадку процес і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи обов'язково фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису згідно встановленого порядку. Така практика є дуже небезпечною, оскільки забезпечити захист особи в якій проводиться обшук, майже неможливо. Також проблемою є питання щодо забезпечення участі адвоката при проведенні обшуку в комендантський час.

Отже, на основі вищевикладеного, можна зробити такі висновки: у зв'язку з постійними бойовими діями на території України, ракетними обстрілами з боку російської федерації та іншими обставинами, що утворюють складнощі у проведенні ефективного досудового розслідування та судового розгляду, саме тому для подолання цих складнощів Кримінально-процесуальний кодекс був доповнений ст. 615 КПК України, окремі положення якої нами були проаналізовані. Але з метою поліпшення подальшої діяльності, а саме виконання процесуальних дій та ухвалення процесуальних рішень в умовах воєнного стану, необхідно і надалі здійснювати ретельні наукові дослідження у цьому напрямі. Оскільки вони є перспективними, а також необхідними, адже обрана проблематика є малодослідженою, і як висновок, є можливість надання пропозицій стосовно правового регулювання кримінального процесу в умовах воєнного стану, які можуть бути враховані законодавцем.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 23.10.2023).

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 23.10.2023).

3. Кримінальні провадження в умовах воєнного стану. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalni-provazhennya-v-umovah-voennogo-stanu.html> (дата звернення: 23.10.2023).

4. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14 квіт. 2022 р. № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text> (дата звернення: 23.10.2023).

5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану : Закон України від 27 лип. 2022 р. № 2462-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20#Text> (дата звернення: 23.10.2023).